

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-43>

УДК 657

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ КУРСОВИХ РІЗНИЦЬ: ОБЛІКОВІ ПРАВИЛА ПІД ЧАС ВІЙНИ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING FOR EXCHANGE DIFFERENCES: ACCOUNTING RULES DURING WAR

Шепель Тетяна Павлівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9006-7361>

Баран Анастасія Олександрівна

студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0609-0751>

Shepel Tetiana, Baran Anastasia
Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена актуальним питанням щодо організації обліку курсових різниць та обліковим правилам під час війни. Проаналізовано та систематизовано класифікаційні ознаки курсових різниць, моменти їх розкриття, методи котирування валютних курсів. Визначено основні чинники впливу виникнення курсових різниць. Окреслено взаємозв'язок між курсовими різницями і господарськими операціями. Висвітлено питання мінімізації ризиків пов'язаних зі зміною валютних курсів та зменшення незапланованих втрат, мінімізації ризиків можливих втрат від господарських операцій із руху товарів і надання послуг (експорт, імпорт, бартерна торгівля та інша зовнішньоекономічна діяльність). Проаналізовано правила відображення курсових різниць в бухгалтерському обліку, порядок їх відображення залежно від статей. Досліджено коливання та вплив обмінного курсу між датами операції та датою балансу для монетарних і немонетарних статей.

Ключові слова: валюта, курсові різниці, валютний курс, господарська операція, фінансова звітність.

The article is devoted to topical issues of accounting for exchange rate differences and accounting rules during the war. Exchange rate differences, the moments of their disclosure, the main features of classification, using different accounting standards, are considered. It was determined that the main factor affecting the occurrence of the exchange rate difference is the date of the economic transaction. The relationship between exchange rate differences and economic transactions has been established. Exchange rate differences arise as a result of changes in currency rates, and this can affect the financial results of the enterprise, therefore, the organization of accounting for exchange rate differences is an important element that allows reflecting the financial situation of the enterprise. Exchange rate differences arise during international operations and depend on the exchange rate of the national currency to the foreign one. They can be both positive and negative and affect the financial result. Therefore, the organization of accounting for exchange rate differences is an important aspect. It involves keeping records of currency transactions and valuation of foreign currency assets and liabilities in the national currency. When accounting for exchange rate differences on monetary items in foreign currency, it is important to know when there is a positive exchange rate difference (that is, income) and when it is negative (losses). If balance sheet items need to be recalculated for reporting in the presentation currency, the first step is to determine whether the item is monetary or not. When recalculating currency items, the exchange rates determined on the balance sheet date must be used. For non-monetary items, there are items determined at historical and fair value. They are listed at the current rate of recognition of their value. In order to form a general impression of the impact of the exchange rate difference on financial statement items, the accounting work of the enterprise must first judge the nature of the exchange rate difference and how they are reflected in the reporting.

Keywords: currency, exchange rate differences, exchange rate, business transaction, financial statements.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли підприємства функціонують і на міжнародних ринках мають зв'язок з партнерами, зростає потреба в операціях, які здійснюються в іноземній валюті. Тому питання зміни валютних курсів є актуальним на сьогодні, адже діяльність суб'єктів господарювання України постійно розширюється, стикаючись з веденням обліку зовнішньоекономічної діяльності, а відтак і обліком зміни валютних курсів і курсовими різницями. На даний час спостерігається нестабільна ситуація на валютному ринку, тому що відбувається коливання курсу валюти, а отже, важливим питанням є вдосконалення системи над здійсненням операцій в іноземній валюті. Основним чинником для контролю над здійсненням таких операцій є вплив зміни курсу на фінансовий стан підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку курсових різниць, валютних курсів та їх коливань досліджувалось багатьма вченими, такими як: Н. М. Бондаренко, Д. М. Чирка, А. А. Поплавська, Л. Лоренс, Г. Мюллер. Стосовно обліку зміни валютних курсів заслуговують уваги також праці авторів таких як М. Рета, А. Г. Байер, Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей, С. М. Галещук та інші. Питання щодо правильності організації ведення обліку та впливу зміни курсу валют на фінансову звітність залишається досі актуальним.

Формування цілей статті. Метою статті є удосконалення методів обліку змін валютних курсів, встановлення зв'язку між господарськими операціями та курсовими різницями, що виникають при різних курсах, відображення інформації про курсові різниці у фінансовій звітності, шляхом розкриття їх економічної природи, послідовності виникнення та моменту визнання курсових різниць, опису класифікаційних ознак та процедур обліку курсових різниць, а також дослідити облікові правила курсових різниць під час війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. За умов сучасного розвитку економіки більшість підприємств різних форм власності та секторів економіки мають справу з грошовими цінностями, однією з таких складових є іноземна валюта. По-перше, іноземна валюта використовується під час зовнішньоекономічної діяльності. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» передбачає, що в обліку «необхідно відображати всі операції, що виражені в іноземній валюті» [1].

Внаслідок того, що валютний курс іноземної валюти по відношенню до гривні, який

встановлює НБУ, змінюється і виникають курсові різниці. На сьогодні актуальним і важливим в країні є процес точного, правильного, неупередженого і своєчасного розрахунку та відображення курсових різниць у діяльності підприємства в економічно нестабільних умовах, а саме для мінімізації ризику можливих втрат від господарських операцій із руху товарів і надання послуг (експорт, імпорт, бартерна торгівля та інша зовнішньоекономічна діяльність).

Курсові різниці виникають при здійсненні міжнародних операцій та залежать від курсу національної валюти до іноземної валюти. Вони можуть бути як позитивними, так і негативними і впливають на фінансовий результат підприємства. Тому, організація обліку курсових різниць є досить важливим аспектом, котра передбачає ведення обліку валютних операцій та оцінку валютних активів та зобов'язань у національній валюті.

Останнім часом в Україні спостерігається підвищення офіційного курсу НБУ по відношенню до долара США чи євро і постає питання мінімізації ризиків пов'язаних зі зміною курсів та зменшення незапланованих втрат.

Як засвідчує практика, щоб уникнути ризикових ситуацій необхідно:

- відмовитись від довготривалих контрактів, стимулюючи появу курсових різниць;
- вказувати валютні та цінові застереження, які є надійними прийомами для мінімізації ризиків;
- складати договори на 100% попередню оплату.

Зауважимо, що ст. 12 Закону України про «Про валюту і валютні операції» зазначає, що «НБУ у разі наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, чи виникнення проблем, що загрожують стабільності держави, повинно запровадити заходи захисту» [2]. Такими заходами можуть бути насамперед:

- продаж частини надходжень в іноземній валюті у межах, передбачених нормативно-правовими актами НБУ;
- встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

Логіка ведення бізнесу в Україні підтверджує, що у зв'язку зі значними коливаннями курсу національної валюти щодо євро чи долара США вітчизняний бізнес змушений планувати свої витрати в гривнях і в євро або

доларах. Також це важливо для оперативного контролю витрат підприємства, оскільки показники планових і фактичних витрат повинні бути порівнянними.

Дослідженням встановлено, що резиденти і нерезиденти України мають право в межах чинного законодавства переміщати іноземну валюту в готівці через державний кордон України, дозволено проводити розрахунки в іноземній валюті на території України без отримання індивідуальних ліцензій НБУ.

Слід зауважити, на стабільність валютного курсу, безперечно, впливає системність макрофінансової підтримки економіки України від західних партнерів та міжнародних фінансових інституцій.

Операції фізичних осіб з купівлі/продажу іноземної валюти є досить поширеними в наш час. Ці операції можуть бути здійснені в банку, обмінному пункті або на валютному ринку (рис. 1, рис. 2).

Операції в іноземній валюті під час первинного визнання відображають у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на початок дня дати здійснення операції (дати визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат) (п. 5 НП(С)БО 21) [11].

На сьогодні, під час війни для банків є суворою заборона купувати валюту за дорученням клієнтів, крім випадку купівлі валюти для оплати товарів критичного імпорту, а саме за переліком, який затверджено Кабміном, але умовою є, якщо постачання товарів за такими операціями здійснювалось після 23 лютого 2021 року Постанови № 18) [15].

Зауважимо, якщо валюту підприємство вже мало і купувати її не потрібно, оплату нею можна провести і тепер, під час війни. З початку війни і дотепер офіційний курс гривні до долара США залишається фіксовано-незмінним – 36,56 грн/дол. США. Фіксація обмінного курсу допомагає стримати інфляційні процеси (через здешевлення критичного імпорту) й тримати під контролем інфляційні очікування. В умовах активних бойових дій подібне видається мало не дивом. Однак цей процес має цілком об'єктивні причини.

Дослідженням встановлено, сьогодні більшість банків для зручності та впевненості у коректності наданого пакета документів, що є підставою для операції купівлі іноземної валюти, пропонує послугу попередньої перевірки відповідних пакетів документів. Придбана валюта зараховується на валютний рахунок резидента за курсом НБУ, який діяв на дату придбання. Але обслуговуючий банк придбаває валюту за комерційним курсом МВРУ. І ось тут виникає перша курсова різниця, адже придбання валютних коштів належить до монетарних статей.

Так, різниця між курсами (курсом НБУ та комерційним) формує доходи або витрати від купівлі іноземної валюти. Такі доходи або витрати відображають у бухгалтерії на відповідних субрахунках 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти», 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти». Слід зазначити, незмінними також залишаються обмеження на встановлення курсу банками в безготівковому сегменті на валютному ринку. Банки і банківські установи мають надалі про-

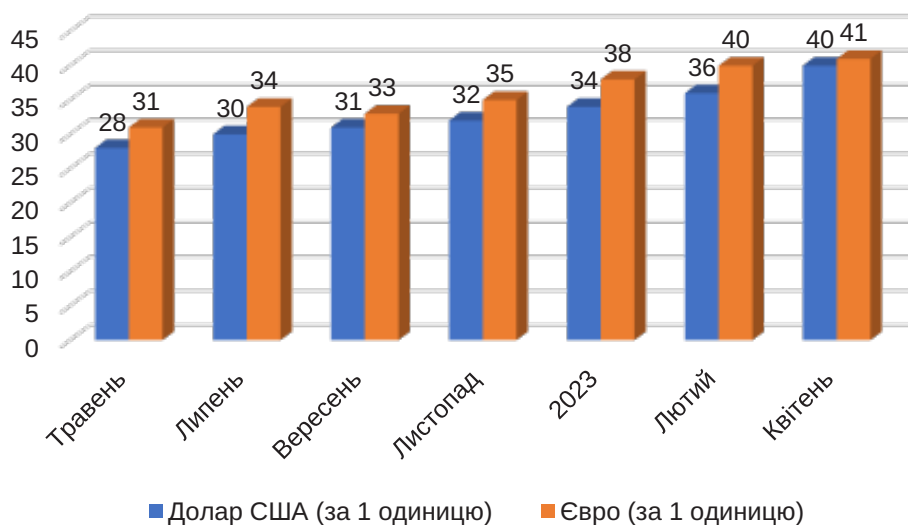

Рис. 1. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют

Джерело: складено на основі [3]

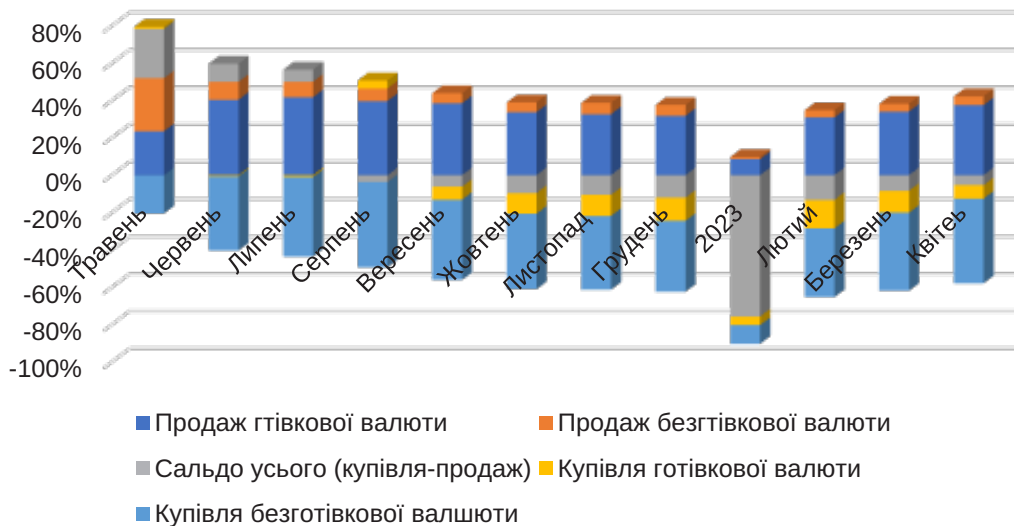

Рис. 2. Операції фізичних осіб з купівлі/продажу іноземної валюти

Джерело: складено на основі [3]

водити операції з купівлі-продажу безготівкової валюти з клієнтами за курсом, що перебуває в діапазоні, де нижня межа – офіційний курс, а верхня – офіційний курс +1%.

Досліджуючи валютні коливання, як зазначає М. В. Рета [4], варто відокремити курсові різниці: за видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю; за наслідками здійснення операцій: курсові, сумові (розрахункові), перерахункові (податкові) різниці; залежно від впливу на фінансові результати: позитивні (дохідні), негативні (витратні), нейтральні (вплив на власний капітал – іноземні інвестиції).

Такі науковці як Д. М. Чирка, А. А. Поплавська [5] у своїх працях пропонують наступні класифікаційні ознаки курсових різниць: за ступенем реалізації: реалізовані, нереалізовані; виокремлюють: власне курсові різниці, сумові різниці та різниці між курсами. С. М. Галещук розглядає основні методи перевірки щодо прогнозування курсу валют, який базується на нейронних мережах і забезпечує метод детального розрахунку курсових різниць для цілей внутрішнього обліку: класифікується як операційна курсова різниця, що виникає внаслідок операцій в іноземній валюті; неопераційні супровідні операції за кордоном, яка використовується підприємствами для фінансової та інвестиційної діяльності; трансляційні, які виникають за операціями в іноземній валюті зарубіжних підрозділів, результати за якими включаються до консолідованої фінансової звітності [6].

При обліку курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті важливо

знати, коли є позитивна курсова різниця (тобто дохід), а коли від'ємна (втрати), (табл. 1).

У разі необхідності перерахунку статей балансу для звітності у валюті подання, першим кроком є визначення чи є ця стаття монетарною чи ні. При перерахунку валютних статей повинні використовувати визначені курси на дату балансу. Для немонетарних статей існують статті, визначені за історичною та справедливою вартістю. Їх перераховують за поточним курсом визнання їх цінності [7].

Щоб підтримувати точність та достовірність обліку, потрібно встановити належні процедури та контрольні механізми. Перш за все, встановити правила відображення курсових різниць в бухгалтерському обліку. Це може бути здійснено за допомогою двох методів: прямого та непрямого. При прямому методі, валютні активи та зобов'язання оцінюються за поточним курсом валютної пари, тоді як при непрямому методі використовуються курси на кінець звітного періоду. Також потрібно визначити відповідальних осіб за облік курсових різниць та їх звітність. Ці особи повинні мати достатні знання про валютні операції та їхні наслідки для фінансових результатів підприємства. Зауважимо, одним з основних правил обліку курсових різниць є визнання їх в звітному періоді, в якому вони виникли. Це означає, що якщо курс іноземної валюти змінився в період, коли операція ще не була завершена, курсову різницю повинно бути визнано в звітному періоді, в якому вона виникла.

До статей, що відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході, належать, зокрема, кур-

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків для монетарних статей

Вид монетарної статті	Курсова різниця	Проведення щодо нарахування курсових різниць
Грошові кошти в іновалюті та активи, які будуть отримані в іновалюті	Додатна (курс НБУ зріс)	Дт рахунків ГК та активів, пов'язаних з операційною діяльністю, – Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці»
		Дт рахунків активів, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю, – Кт 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»
	Від'ємна (курс НБУ впав)	Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці» – Кт рахунків ГК та активів, пов'язаних з операційною діяльністю
		Дт 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць» – Кт рахунків активів, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю
Зобов'язання, які будуть погашені в іновалюті	Додатна (курс НБУ зріс)	Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці» – Кт рахунків зобов'язань, пов'язаних з операційною діяльністю
		Дт 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць» – Кт рахунків зобов'язань, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю
	Від'ємна (курс НБУ впав)	Дт рахунків зобов'язань, пов'язаних з операційною діяльністю, – Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці»
		Дт рахунків зобов'язань, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю, – Кт 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»

сові різниці, які виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками з господарською одиницею за межами України [9]. Такі операції не показують у ф. № 2, оскільки вони належать до операцій з власниками. А згідно НП(С)БО 1 сукупний дохід – зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій, за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками (рис. 3).

Курсові різниці, розраховані за статтями зобов'язань засновників під час формування статутного капіталу, показують не на субрахунку 423, а на субрахунку 425. Порядок відображення в бухгалтерському обліку курсових різниць залежить від статті, за якою їх розраховують

В процесі конвертації доступні кілька типів обмінних курсів: історичний курс, курси «закриття» (або поточні курси) і середні курси. Курс «закриття» полягає у сутності, що усі активи та зобов'язання іноземних компаній перераховуються у валюту звітності за курсом «закриття». Доходи та витрати розраховуються за курсом «закриття» [10].

Коли операція первісно визнається в іноземній валюті, вона конвертується в гривню за курсом НБУ на дату операції – дату визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат (табл. 2).

Якщо першою подією імпорту чи експорту є оплата, як того вимагає п. 6 НП(С)БО 21: вартість передоплати за імпортовані активи (роботи, послуги) перераховується в гривнях за курсом на день перерахування передоплати постачальнику; авансова експортна виручка перераховується за курсом НБУ в гривні на дату отримання передоплати покупця.

У разі сплати або отримання попереднього платежу частинами вартість імпортованих активів (робіт, послуг), сума виручки від реалізації в період експорту визначається розміром попереднього платежу, а також застосовується курсовий авансовий платіж. відповідно до послідовності.

В ході дослідження встановлено, при надходженні декількох авансів дохід потрібно визначати із застосуванням курсу НБУ, що діяв на дату отримання кожного з них. Наступним кроком – фіксуємо курс НБУ на дату перера-

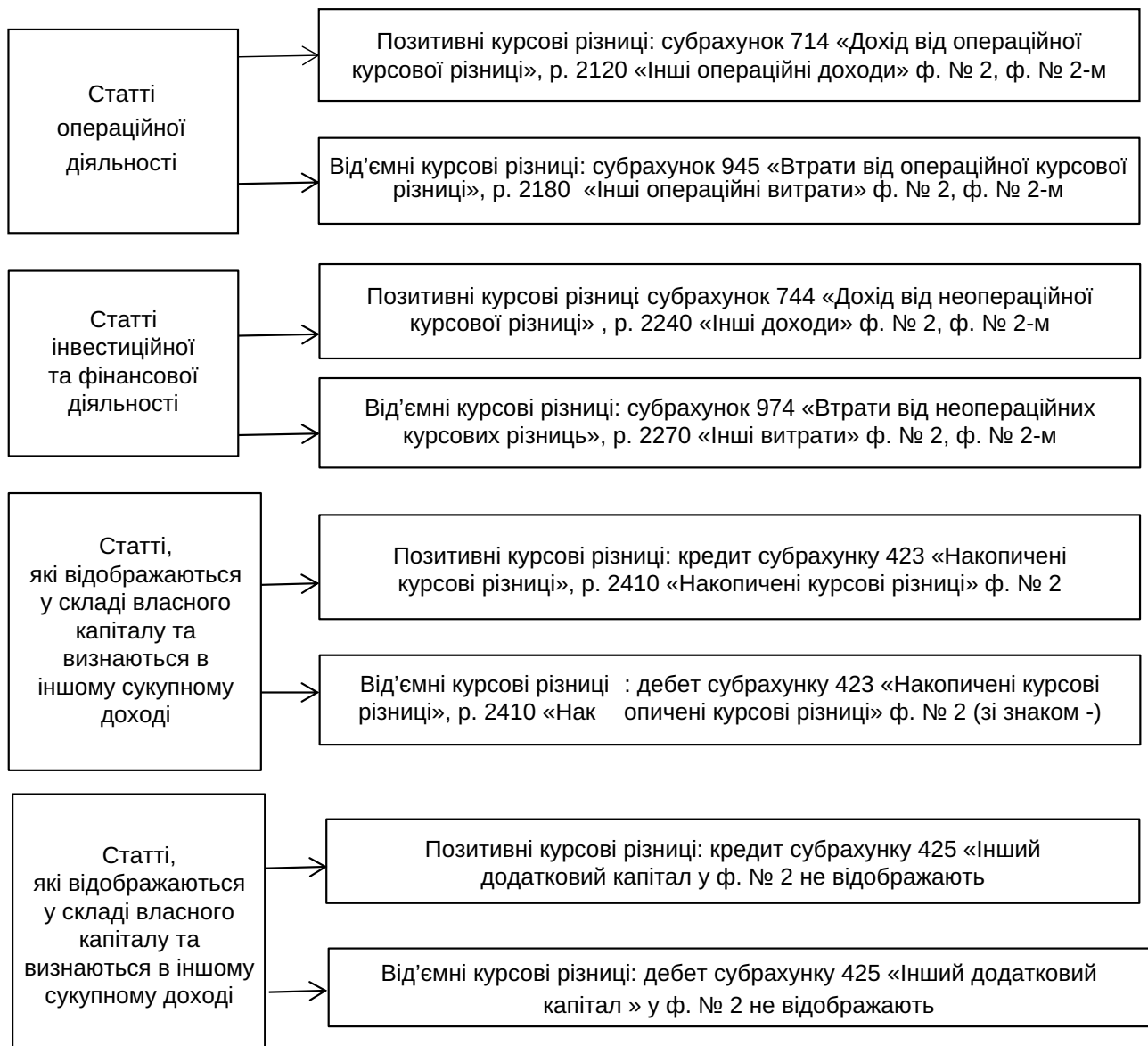

Рис. 3. Порядок відображення курсових різниць залежно від статей.

Джерело: складено на основі [8]

хування передоплати і за ним надалі оприбутковуємо імпортовані товари, визначаємо вартість робіт, послуг.

У разі, якщо попередніх оплат було декілька – орієнтуватися необхідно на декілька курсів, які діяли на дати здійснення відповідних платежів (табл. 3). Зауважимо, при цьому ціна одиниці товару визначається шляхом ділення первісної вартості на загальну кількість одиниць.

Коливання обмінного курсу між датами операції та датою балансу для немонетарних статей балансу не створюють курсових різниць, оскільки розраховані обмінні курси завжди однакові. Котирування валютного

курсу здійснюють за двома методами, а саме (рис. 4).

Відповідно до МСБО 21 підприємства мають право використовувати функції валют для спрощення обліку та аналізу міжнародних операцій. Проте Стандарт не використовує термін «звітна валюта», а натомість дає визначення «Валюта відображення». У міжнародній бухгалтерській практиці процес перетворення фінансових даних, виражених в одній валюті в іншу називається конвертація валют [11]. МСБО 21 дозволяє застосувати курс, який наближається валютного курсу фактичного на дату здійснення операції, наприклад, середній.

Таблиця 2

Порядок розрахунку курсових різниць

Перша подія за ЗЕД - договором	Первісна оцінка заборгованості	Вид заборгованості	Курсові різниці
Блок 1. Експорт товарів, робіт, послуг			
Передоплата від покупця	За курсом НБУ на дату надходження передоплати на розподільчий рахунок	Немонетарна стаття (Кт 681)	Не розраховуємо
Відвантаження товарів/послуг	За курсом НБУ на дату визнання доходу	Монетарна стаття (Дт 362)	Розраховуємо
Часткова передоплата	У частині отриманої передоплати визнаємо заборгованість і відображаємо дохід за курсом НБУ на дату отримання авансу, а в неоплаченій частині – на дату визнання доходу	У частині оплати – немонетарна стаття (Кт 681) Неоплачена частина – монетарна стаття (Дт 362)	Розраховуємо
Блок 2. Імпорт товарів, робіт, послуг			
Передоплата постачальникові	За курсом НБУ на дату сплати авансу	Немонетарна стаття (Дт 371)	Не розраховуємо
Надходження товарів, послуг	За курсом НБУ на дату оприбуткування товарів, отримання послуг	Монетарна стаття (Кт 632)	Розраховуємо
Часткова передоплата	У частині виданої передоплати визнаємо заборгованість і відображаємо отримані товари/послуги за курсом НБУ на дату сплати авансу, а в неоплаченій частині – на дату оприбуткування товарів/отримання послуг	У частині оплати – немонетарна стаття (Дт 371)	Не розраховуємо
		Неоплачена частина – монетарна стаття (Кт 632)	Розраховуємо

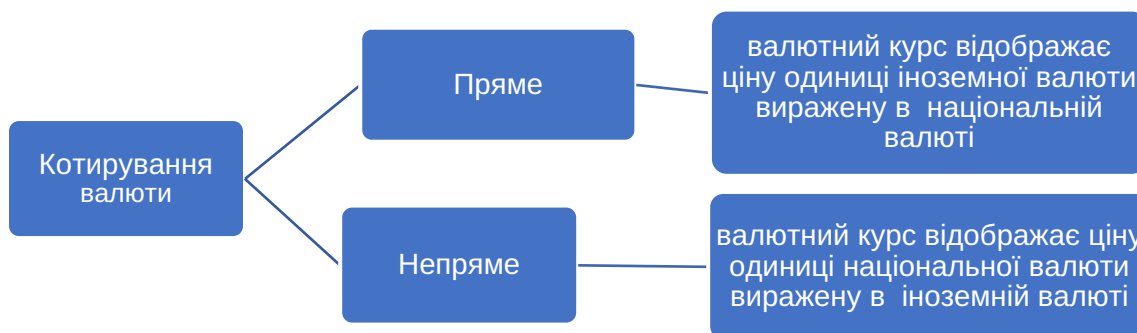

Рис. 4. Методи котирування валютних курсів

Перерахунок статей балансу в іноземній валюті у валюту звітності компанії залежно від того, чи є стаття монетарною чи немонетарною (рис. 6). Монетарні статті є статтями балансу про грошові кошти, активи, зобов'язання, які будуть отримані, немонетарні – є іншими ніж монетарні [12].

Коли закордонне підприємство переводить фінансові звіти і з метою його включення у свої

фінансові звіти підприємство, яке звітує, має дотримуватись процедур переведення звітів, таких як: переведення як монетарних, так і немонетарних активів та зобов'язань закордонного підприємства за курсом при закритті; переведення статей доходів та витрат на дату операцій згідно валютного курсу, винятком є те, коли закордонне підприємство звітує у валюті країни, де є гіперінфляція. А в приміт-

Таблиця 3

Типові бухгалтерські проведення з обліку курсових різниць

№ з/п	Зміст господарської операції	Курс для розрахунку	Бухгалтерський облік	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1. Імпорт товару на умовах післяплати				
1.1	Отримано товар від нерезидента	Курс НБУ на дату отримання	28	632
1.2	Відображено позитивну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу менший за курс НБУ на дату отримання	632	714
1.3	Відображено від'ємну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу перевищує курс НБУ на дату отримання	945	632
1.4	Перераховано оплату нерезидентів	Курс НБУ на дату оплати	632	312
1.5	Відображено позитивну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати менший за курс НБУ на дату балансу	632	714
1.6	Відображено від'ємну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати перевищує курс НБУ на дату балансу	945	632
2. Експорт товару на умовах післяплати				
2.1	Передано товар нерезиденту	Курс НБУ на дату передачі	362	702
2.2	Відображено позитивну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу перевищує курс НБУ на дату передачі	362	714
2.3	Відображено від'ємну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу менший за курс НБУ на дату передачі	945	362
2.4	Отримано оплату від покупця	Курс НБУ на дату оплати	316	362
2.5	Відображено позитивну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати перевищує курс НБУ на дату балансу	362	714
2.6	Відображено від'ємну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати менший за курс НБУ на дату балансу	945	362
3. Банківський кредит, отриманий на період понад 12 місяців				
3.1	Отримано інвалютний кредит, щоб використати в операційній діяльності	Курс НБУ на дату отримання	312	502
3.2	Відображено частину довгострокових зобов'язань, які погашатимемо протягом 12 місяців	Курс НБУ на дату отримання	502	612
3.3	Погашено частину тіла кредиту перед банком	Курс НБУ на дату оплати	612	312
3.4	Відображено позитивну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати менший за курс НБУ на дату балансу	612	714
3.5	Відображено від'ємну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати перевищує курс НБУ на дату балансу	945	612

Продовження Таблиці 3

1	2	3	4	5
3.6	Відображено позитивну курсову різницю на дату балансу за довгостроковими зобов'язаннями	Курс НБУ на дату балансу менший за курс НБУ на дату отримання	502	714
3.7	Відображено від'ємну курсову різницю на дату балансу за довгостроковими зобов'язаннями	Курс НБУ на дату балансу перевищує курс НБУ на дату отримання	945	502
4. Позика, надана на період до 12 місяців				
4.1	Надано короткострокову інвалютну позику (для нефінансової установи)	Курс НБУ на дату перерахування	377	312
4. Позика, надана на період до 12 місяців				
4.2	Відображено позитивну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу перевищує курс НБУ на дату перерахування	377	744
4.3	Відображено від'ємну курсову різницю на дату балансу	Курс НБУ на дату балансу менший за курс НБУ на дату перерахування	974	377
4.4	Отримано частину позики від позичальника	Курс НБУ на дату оплати	312	377
4.5	Відображено позитивну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати перевищує курс НБУ на дату балансу	377	744
4.6	Відображено від'ємну курсову різницю на дату оплати	Курс НБУ на дату оплати менший за курс НБУ на дату балансу	974	377
5. Імпорт товару на умовах попередньої оплати				
5.1	Перераховано попередню оплату нерезидентів	Курс НБУ на дату авансу	371	312
5.2	Отримано товар від нерезидента	Курс НБУ на дату авансу	28	632
5.3	Проведено залік заборгованостей	Курс НБУ на дату авансу	632	371
6. Експорт товару на умовах попередньої оплати				
6.1	Отримано попередню оплату від нерезидента	Курс НБУ на дату авансу	312	681
6.2	Передано товар нерезиденту	Курс НБУ на дату авансу	362	702
6.3	Проведено залік заборгованостей	Курс НБУ на дату авансу	681	362

ках до фінансової звітності потрібно розкрити інформацію про суму курсових різниць, яка включається до чистого прибутку підприємства чи збитку; про чисті курсові різниці, названі як власний капітал у вигляді окремої складової; суми курсових різниць, які виникли протягом певного періоду і мають бути включені до балансової вартості активу [14].

Зауважимо, курсові різниці, що виникають через дебіторську заборгованість або

зобов'язання за розрахунками з господарським суб'єктом за межами країни, погашення яких не планується і не планується у найближчому, відображають у складі іншого додаткового капіталу та в іншому сукупному доході. На субрахунку 423 «Накопичені курсові різниці» робиться узагальнення інформації про курсові різниці, які відповідно до П(С)БО відображаються у складі власного капіталу, а на субрахунку 425 «Інший додат-

Рис. 5. Відображення статей балансу на дату складання звітності

Рис. 6. Перерахунок статей балансу в інвалюті у валюту звітності

ковий капітал» обліковуються курсові різниці за зобов'язаннями засновників із внесків до статутного капіталу [15].

Висновки. Стаття про курсові різниці розкрила важливий аспект економіки, пов'язаний з коливаннями валютних курсів та їх впливом на підприємства. Курсові різниці можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для бізнесу. Позитивним аспектом курсових різниць є можливість здобувати прибуток через сприятливу конвертацію валют. Це стимулює експортні операції та збільшує конкурентоспроможність підприємств на міжнародному ринку. Крім того, курсові різниці можуть сприяти залученню іноземних інвестицій та сприятимуть розвитку економіки в цілому. З іншого боку,

зростання валютних витрат може погіршити фінансове становище компаній, знизити їхню прибутковість та навіть загрожувати їхньому існуванню. Для зменшення ризику, пов'язаного з курсовими різницями, підприємства можуть також проводити аналіз ризиків, розробляти плани управління ризиками та враховувати курсові коливання при стратегічному плануванні. Узагальнюючи, можна сказати, що розуміння курсових різниць і їхній вплив на підприємства допомагає бізнесу ефективніше управляти фінансовими ресурсами і ризиками. Курсові різниці можуть мати значний вплив на фінансові результати компаній, особливо тих, які здійснюють міжнародні операції або мають активи та зобов'язання у різних валютах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
3. Сайт Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/currency-market>.
4. Рета М. В. Облікове забезпечення операцій в іноземній валюті: окремі аспекти. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42) URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/74.pdf>.
5. Чирка Д. М., Поплавська А. А. Курсові різниці як наслідок коливання валютних курсів: обліковий аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. С. 385–392.
6. Галещук С. М. Облік і аналіз операцій в іноземній валюті / спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Тернопіль, 2015. 20 с.
7. Бондаренко Н. М., Байєр А. Г. Вплив змін валютних курсів на фінансову звітність підприємства. *Економічна наука*. 2020. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/23.pdf.
8. Ольга Целуйко. Облік валюти, ЗЕД операції. URL: <https://7eminar.ua/events/search?q=курсoвi%20рiзнiцi>
9. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
10. Смірнова І. В. Вплив зміни валютних курсів на фінансову звітність: аналіз закордонного та вітчизняного досвіду. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiiirbis_64.
11. МСФЗ 21 «Вплив зміни валютних курсів», затв. Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022.
12. Лукашова І. О., Богодух О. Г. Вплив змін валютних курсів на фінансову звітність: проблеми обліку та шляхи їх вирішення у міжнародній практиці. URL: http://rusnauka.com/8_DNI_2009/Economics/43206.doc.htm.
13. МСБО 1 «Подання фінансової звітності», виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text.
14. Зелікман В. Д., Безгодкова А. О. Облік у зарубіжних країнах : навч. посібник. Дніпро : НМетАУ, 2017. 131 с.
15. Постанова № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», від 24.02.2022 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Національного банку). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>.

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro buhgalterskiy oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» [Law of Ukraine on accounting and financial reporting in Ukraine] (16.06.1999) no. 996-XIV. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (in Ukrainian)
2. Zakon Ukrainy «Pro valuty ta valutni operatsii» [Law of Ukraine on currency and currency operations] (21.06.2018) no 2473-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>. (in Ukrainian)
3. Natsionalnyi Bank Ukrakhny (2023) Sait Natsionalnoho Banku Ukrainy [The Sait of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/currency-market>. (in Ukrainian)
4. Reta M. V. (2017) Oblikove zabezpechennia operatsii v inozemni valuti: okremi aspekty [Accounting for operations in foreign currency: certain aspects]. *Molodyi vchenyi*, no 2 (42). Available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/74.pdf>. (in Ukrainian)
5. Chirka D. M. (2011) Kursovi riznytsi yak naslidok kolyvannia valiutnykh kursiv: oblikovy aspekt [Exchange rate differences as a result of exchange rate fluctuations: accounting aspect]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, pp. 385–392. (in Ukrainian)
6. Haleshchuk S. M. (2015) Oblik i analiz operatsii v inozemni valuti [Accounting and analysis of transactions in foreign currency]. Ternopil, p. 20. (in Ukrainian)
7. Bondarenko N. M., Baiier A. H. (2020) Vplyv zmin valiutnykh kursiv na finansovu zvitnist pidpriemstva [The impact of exchange rate changes on the company's financial statements]. *Ekonomichna nauka*. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/23.pdf. (in Ukrainian)
8. Tseluiko O. (2020) Oblik valiuty, ZED operatsii [Currency accounting, ZED transactions]. Available at: <https://7eminar.ua/events/search?q=курсoвi%20рiзнiцi>. (in Ukrainian)
9. Natsionalne polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti» [National accounting standard 1 «General requirements for financial reporting»: Order of the Ministry of Finance of Ukraine] (07.02.2013), no. 73. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (in Ukrainian)

10. Smirnova I. V. (2012) Vplyv zminy valiutnykh kursiv na finansovu zvitnist: analiz zakordonnoho ta vitchyznianoho dosvidu [The impact of exchange rate changes on financial reporting: an analysis of foreign and domestic experience]. Available at: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64. (in Ukrainian)
11. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti 21 «Vplyv zminy valiutnykh kursiv» [The International Financial Standard 21 "Effect of Exchange Rate Changes": Order of the Ministry of Finance of Ukraine] (01.01.2012). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022. (in Ukrainian)
12. Lukashova I. O., Bohodukh O. H. Vplyv zmin valiutnykh kursiv na finansovu zvitnist: problemy obliku ta shliakhy yikh vyrishennia u mizhnarodnii praktytsi [The impact of exchange rate changes on financial reporting: accounting problems and their solutions in international practice]. Available at: http://rusnauka.com/8_DNI_2009/Economics/43206.doc.htm. (in Ukrainian)
13. Mizhnarodnyi standart bukhalterskoho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti» [The International Accounting Standard 1 "Submission of financial statements": Order of the Council on International Accounting Standards] (1.01.2012). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text. (in Ukrainian)
14. Zelikman V. D., Bezghodkova A. O. (2017) Oblik u zarubizhnykh krainakh [Accounting in foreign countries: Examples and comments]. Dnipro, 131 p. (in Ukrainian)
15. Postanova 18 «Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu» [Resolution 18 "On the operation of the banking system during the introduction of martial law": Order of the National Bank of Ukraine] (24.02.2022). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>. (in Ukrainian)